

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

1 (4) 2024

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 1(4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори. сиёсий фанлар номзоди. профессор.

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети Тарих факултети доценти

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳақимов Назар Ҳақимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гўлнора Абдукаҳхаровна –
т

Гурдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;
Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарқанд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Электрон журнал **1368-сонли гувоҳнома** билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEM S TEAM” масъулияти чекланган жамияти.

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

<i>Mustafoyev Abubakr Muhiddin o'g'li</i> XIII VA XIV-ASRDA YASHAB IJOD ETGAN BUXORO FAQIHLARI VA ULARNING ASARLARI TAVSIFI (1-qism).....	9-14
<i>Mirzayev Avazbek</i> ANDIJON TAJRIBA PAXTA DALASI TARIXINING ARXIV HUJJATLARIDA YORITILISHI	15-21
<i>Алиджанова Лазизахон Аббасовна</i> ИЛМИЙ ТАДҚИҚОТЛАРДА ДИН ВА ТАБОБАТ МАСАЛАСИНИ ЎРГАНИШДАГИ ЁНДАШУВЛАР	22-28
<i>Sobirov Sardorbek Abdusattor o'g'li</i> XIX-ASRNING IKKINCHI YARMIDA SHARQIY TURKISTONDA ROSSIYA VA BRITANIYA IMPERIYALARI RAQOVATI	29-34
<i>Джалолов Бахром Джамолович</i> СОВЕТ ҲОКИМИЯТИНИНГ ЎЗБЕКИСТОНДА “ПАХТАЯККАҲОКИМЛИГИ” СИЁСАТИ ВА БОЛАЛАРГА КЎРСАТГАН ТАЪСИРИ	35-39
<i>Махматкулова Нозикой Чориёевна</i> О'ЗБЕКИСТОНДА XX ASRNING IKKINCHI YARMIDA IRRIGATSIYA-MELIORATSIYA VA QISHLOQ XO'JALIGINI MEKANIZATSIYALASH SOHASIDA YURITILGAN KADRLAR SIYOSATI	40-45
<i>Ochilov Farhod</i> O'ZBEKISTONDA O'ZINI O'ZI BOSHQARISH ORGANLARINING AHOLINI IJTIMOIIY NIHOYA QILISHDAGI FAOLIYATI	46-52
<i>Ҳамроева Нодира Нормуродовна</i> ЎЗБЕКИСТОНДА ЕР-СУВ ИСЛОҲОТИ ЖАРАЁНИДА ИЖТИМОИЙ МУОММОЛАР	53-58
<i>Мамажонов Алишер, Алишеров Абдувоҳид Алишерович</i> ЎЗБЕКИСТОНДА ГИДРОЭЛЕКТР СТАНЦИЯЛАРНИНГ БАРПО ЭТИЛИШИ ТАРИХИ	59-65
<i>Tursunov Ravshan Normuratovich</i> XIX-ASRNING IKKINCHI YARMI – XX-ASR BOSHIDA TURKISTON O'LKASIDA SODIR BOLGAN ZILZILALAR TARIXIGA BIR NAZAR	66-71

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

<i>Умурзакова Мўътабархон Нодир қизи</i> СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ СОҲАСИНИ ТИББИЙ СУҒУРТА АСОСИДА МОЛИЯЛАШТИРИШ МОДЕЛИ	72-78
<i>Ro'zmetov Bahodir Shomurotovich</i> TURIZMDA XIZMATLAR MOHIYATI VA UNING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDAGI O'RNI	79-90
<i>Shanazarova Nilufar Baratovna</i> MILLIY IQTISODIYOTDA TRANSPORTNING AHAMIYATI	91-99
<i>Рахимов Ойбек Бахтиёрович</i> АВТОТРАНСПОРТ ВОСИТАЛАРИНИ СУҒУРТА ҚИЛИШНИНГ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ МОХИЯТИ	100-109

<i>Болтаев Нурали Шираматович</i> АГРАР ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА КАДРЛАР САЛОҲИЯТИНИ БАҲОЛАШ МЕЗОНЛАРИ АСОСИДА КАДРЛАР ТАЙЁРЛАШНИНГ ЙЎНАЛИШЛАРИ	110-118
<i>Эрханов Муҳаммаджон Абсайитович</i> ДАВЛАТНИНГ ХАЛҚАРО РЕЙТИНГ ВА ИНДЕКСЛАРДАГИ ЎРНИНИ ЯХШИЛАШДА ИҚТИСОДИЙ БАРҚАРОРЛИКНИНГ ЎРНИ	119-124
<i>Жураева Гульзира</i> АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В МЕЖДУНАРОДНОЙ ТОРГОВЛЕ И УСЛУГАХ В ЭКОНОМИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ	125-130
<i>Akbarov Husan O'zbekxonovich</i> BOG'DORCHILIKDA TEXNIK SAMARADORLIKNI TAHLIL ETISHNING PARAMETRIK VA NOPARAMETRIK USULLARI	131-136
<i>Yaqubova Yulduz Raimovna</i> KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING ISHLAB CHIQRISHINI SAMARALI AMALGA OSHIRISH KO'RSATKICHLARI	137-147
<i>Рахимбаев Акмал Азатбоевич</i> ЎЗБЕКИСТОН ҲУДУДЛАРИНИ САНОАТГА ИХТИСОСЛАШУВ ДАРАЖАСИНИ ТАРМОҚЛАР БЎЙИЧА АНИҚЛАШ	148-157
<i>Saidmurodov Feruz Sodiqjon o'g'li</i> SAMARALI SOLIQ SIYOSATI-INNOVATSION RIVOJLANISHGA O'TISHNING ASOSIY SHARTI	158-170
09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ	
<i>Наврўзова Гулчеҳра Нигматовна</i> БАҲОУДДИН НАҚШБАНД РУБОЙЛАРИНИ ШАРҲЛАГАН АЛЛОМА	171-175
<i>Шарифходжаева Наргиза Абдуманноновна</i> ФИЛОСОФИЯ СВОБОДЫ, РАВЕНСТВА И СОЦИАЛЬНОЙ СПРАВЕДЛИВОСТИ МУХАММАДА АЛИ ДЖИННЫ	176-181
<i>Nasimov Azizbek Azimovich</i> АХВОРОТЛАШГАН ЖАМИЯТ РИВОЖЛАНИШИДА АХЛОҚИЙ ҚАДРИЯТЛАРНИНГ ФАЛСАФИЙ МОНИЯТИ	182-186
<i>Norkulov Olim Nasimovich</i> GLOBALLASHUV JARAYONIDA MIGRATSIYANING AHOLI AXLOQIY QADRIYATLARIGA TA'SIRI	187-191
<i>Хасанов Бобуржон Хакимович</i> ОММАВИЙ НОРОЗИЛИКЛАРНИ ОЛДИНИ ОЛИШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ	192-197
<i>Quratboyev Alisher Maxsudovich</i> YANGI O'ZBEKISTON VA IJTIMOY DAVLATCHILIK	198-204
<i>Raxmonberdiyev Islombek Ilxom o'gli</i> SIVILIZATSIYALAR TARAQQIYOTIDA MADANIYATLAR TO'QNASHUVINING IJTIMOY- FALSAFIY AHAMIYATI (Samyuel F. Xantingtonning "Sivilizatsiyalar to'qnashuvi" asari asosida).....	205-214

<i>Shukurov Orif Jumaboyevich</i> JAMIYATDA YOSHLARNING IJTIMOYIY AKTIVLIGINI OSHIRISH XUSUSIYATLARI VA TAMOYILLARI	215-219
10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ	
<i>Akhmedov Oybek Saporbayevich</i> THEORETICAL OVERVIEW OF THE DEFINITION “TERM” AND “TERMINOLOGY” IN LINGUISTIC SURVEYS	220-227
<i>Ravshanova Gulrukhbegim Qaxramon qizi</i> ЯНГИ ЎЗБЕК ШЕЪРИЯТИДА ҲАЖВНАВИСЛИК АНЪАНАСИ	228-232
<i>Ortiqova Mavluda Nurmahammadovna</i> AQOID ILMIDA KAROMAT TUSHUNCHASI VA BADIY ADABIYOTDAGI TALQINI	233-237
<i>Uliqova Mavludaxon</i> “QON-QARINDOSH” KONSEPTINI FONETIK-FONOLOGIK SATHDA NAMOYON BO’LISHI	238-243
<i>Rahmonov Asror ibni Nusrat</i> HERMANN HESSE HAYOTI, IJODI VA ADABIYOTDAGI O’RNI	244-252
<i>Raxmatova Dilafruz Nusratilloevna</i> SAMARQAND JADIDCHILIK MAKTABI VAKILLARI ASARLARINING TIL XUSUSIYATI	253-258
<i>Djuraeva Muxlisa Shadiyarovna</i> INGLIZ VA O’ZBEK TILLARIDA OILAVIY NUTQDAGI IJTIMOYIY-MADANIY FARQLAR	259-265
<i>Vokhidova Tamanno Saidjonovna</i> MEDIALINGUISTICS AS A MODERN SCIENTIFIC DIRECTION	266-271
<i>Djurayeva Shahlo G’ulom qizi, Sattarova Ismigul Baxtiyorovna</i> INGLIZ ADABIYOTLARIDA KIRITMA BIRLIKLARINING BADIY SEMANTIKASI	272-277
12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР	
<i>Uzakova Go’zal Sharipovna</i> O’ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA “YASHIL QURILISH”NI AMALGA OSHIRISHNING HUQUQIY MASALALARI	278-286
<i>Murzaev Shuxrat Shavkatovich</i> СУЩНОСТЬ И СОДЕРЖАНИЕ КАТЕГОРИИ ПРАВОПОНИМАНИЯ	287-293
<i>Qosimov Botirjon Ma’rufjon o’g’li</i> SUD HOKIMIYATINING MOLIYAVIY MUSTAQILLIGI: KONSTITUTSIYAVIY TAHLIL	294-301
<i>Islombek Abdikhakimov</i> QUANTUM COMPUTING AND LEGAL READINESS FOR E-GOVERNMENT SERVICES	302-309
<i>Hodjaeva Shirinxon Olimxon kizi</i> ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В СУДЕБНОЙ СИСТЕМЕ	310-315
<i>Jiyenbayev Bahadir Ospanovich</i> EKOLOGIK AUDITNI HUQUQIY TA’MINLASHNING AYRIM XUSUSIYATLARI: MILLIY VA XORIJIY TAJRIBA	316-322
<i>Aliyev Sobir Tursunboevich</i> СУД ҲУКМИНИ ЧИҚАРИШ ЖАРАЁНИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШДА РАҚАМЛАШТИРИШ ИМКОНИАТЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ	323-329

Адембаев Аралбай Куралбаевич

АЙРИМ ХОРИЖИЙ МАМЛАКАТЛАР ЖИНОЯТ ҚОНУНЛАРИДА ТРАНСПОРТ ВОСИТАЛАРИ
ҲАРАКАТИ ЁКИ УЛАРДАН ФЙДАЛАНИШ ХАВФСИЗЛИГИ ҚОЙДАЛАРИНИ БУЗИШ УЧУН
ЖАВОБГАРЛИК МАСАЛАЛАРИ 330-339

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

Матенов Рашид Бекимбетович, Анатолий Викторович Тряпельников

ЮРИДИЧЕСКИЙ ТЕКСТ КАК ОБЪЕКТ ОБУЧЕНИЯ РУССКОМУ ЯЗЫКУ СТУДЕНТОВ-
ЮРИСТОВ: ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ И МЕЖОТРАСЛЕВЫЕ
ПЕРСПЕКТИВЫ 340-346

Хаййева Ирода Адамбаевна

TALABALARGA ZAMONAVIY O'ZBEK SHE'RIYATI VA FOLKLOR MUNOSABATINI
TUSHUNTIRISHDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING O'RNI 347-351

Ayatov Raximberdi Ibragimovich

XORIJIY TILDA TURIZM VA MEHMONXONA BIZNESI SOHASIGA OID SO'Z VA IBORALARNI
O'QITISHDA TIL KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH 352-357

Saidova Dilobar Ikrambayevna

MEHRIBONLIK UYLARI TARBIYALANUVCHILARIDA IJTIMOY XULQ-ATVORNI
RIVOJLANTIRISH ZARURATI 358-361

Eshqobilov Elmurod Menglimurod o'g'li

KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV ASOSIDA BO'LAJAK JISMONIY TARBIYA O'QITUVCHISINING
KASBIY-PEDAGOGIK IJODKORLIKNI RIVOJLANTIRISH
METODIKASI 362-367

Ҳамдамова Шахноза Юсупалиевна

ТИББИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА ФАНЛАРАРО ИНТЕГРАЦИОН ЁНДАДАШУВ АСОСИДА
ТАЛАБАЛАРНИ КАСБИЙ ЛАЁҚАТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ 368-375

Janonova Sitora Berdinazarovna

ТА'ЛИМ ВА ТАРБИYA ТАРАҚҚИYOTИДА КОММУНИКАТИV КОМПЕТЕНСИYA
TUSHUNCHASINING O'RNI 376-381

Турсунбоева Мухлиса Анвар қизи

ТАБИЙ ФАНЛАР ФАКУЛЬТЕТЛАРИДА ИНГЛИЗ ТИЛИНИ КАСБГА
ЙЎНАЛТИРИЛГАНЛИК АСОСИДА ЎҚИТИШ ПЕДАГОГИК МУАММО
СИФАТИДА 382-387

Bakhadirova Shoxina Nadir kizi

INGLIZ TILIDA GAPIRISH KO'NIKMASINI RIVOJLANTIRISHGA YO'NALTIRILGAN MASHQ VA
TOPSHIRIQLARNI ONLINE KO'RINISHDA O'QITISH 388-392

Qurbonova O'lmasoy Usmonovna, Niyozova Shohista Nusratilloevna

OILA BARQARORLIGINI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK OMILLARI 393-397

Xudayberdiyeva Mahliyo Zayniddin qizi

BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA KOMMUNIKATIV YONDASHUV ASOSIDA KASBIY SIFATLARINI
RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI VA INNOVATSION
METODLARI 398-403

Shukurov Orif Jumaboyevich
Jizzax davlat pedagogika
universiteti tadqiqotchisi

JAMIYATDA YOSHLARNING IJTIMOYIY AKTIVLIGINI OSHIRISH XUSUSIYATLARI VA TAMOYILLARI

Annotatsiya. Yoshlarning jamiyatdagi ijtimoiy faolligini oshirish ularning shaxsiy kamolotida, shuningdek, mahalla va umuman jamiyat farovonligida muhim ahamiyatga ega. Yoshlarning jamiyatdagi ijtimoiy faolligini oshirish ularning qiziqishlari, imkoniyatlari, ular uchun muhim bo'lgan ijtimoiy masalalarni hisobga olgan holda ko'p qirrali yondashuvni talab etadi. Ushbu maqolada yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirishga yordam beradigan asosiy xususiyatlar va tamoyillar o'rganilgan va tahlil qilingan. Jamiyat va tashkilotlar ushbu xususiyat va tamoyillarni hayotga tatbiq etish orqali yoshlarni jamiyatning faol va intiluvchan a'zosi bo'lishga undashi mumkin.

Kalit so'zlar: Yoshlar ijtimoiy faolligi, yoshlar, siyosiy jarayonlar, savodxonlik, qo'llab-quvvatlash, yoshlarning jamiyatdagi o'rni, burch.

Shukurov Arif
Researcher,
Jizzakh State Pedagogical University

CHARACTERISTICS AND PRINCIPLES OF INCREASING YOUTH SOCIAL ACTIVITY IN SOCIETY

Abstract. Increasing the social activity of young people in society is important for their personal development, as well as for the well-being of the neighborhood and society as a whole. Increasing the social activity of young people in society requires a multifaceted approach, taking into account their interests, opportunities, and social issues that are important to them. In this article, the main features and principles that help to increase the social activity of young people are studied and analyzed. By implementing these characteristics and principles, societies and organizations can encourage young people to become active and demanding members of society.

Keywords: Youth social activity, youth, political processes, literacy, support, role of youth in society, duty.

Шукуров Ориф
Исследователь Джизакского
государственного педагогического университета.

ОСОБЕННОСТИ И ПРИНЦИПЫ ПОВЫШЕНИЯ СОЦИАЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ МОЛОДЕЖИ В ОБЩЕСТВЕ

Аннотация. Повышение социальной активности молодежи в обществе важно для ее личностного развития, а также для благополучия округа и общества в целом. Повышение социальной активности молодежи в обществе требует комплексного подхода с учетом ее интересов, возможностей и важных для нее социальных проблем. В данной статье изучаются и анализируются основные особенности и принципы, которые помогают повысить социальную активность молодежи. Реализуя эти характеристики и принципы, общества и организации могут побудить молодых людей стать активными и требовательными членами общества.

Ключевые слова: Социальная активность молодежи, молодежь, политические процессы, грамотность, поддержка, роль молодежи в обществе, долг.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I1Y2024N28.1>

Kirish. Bugungi kunda dunyoning deyarli barcha mamlakatlarida yoshlar davlat hokimiyatini shakllantiruvchi, uning boshqaruvida ishtirok etuvchi, mamlakatning ichki va tashqi siyosatiga ta'sir ko'rsatuvchi asosiy kuchga aylanmoqda. Davlat va jamiyatning o'zaro munosabatlarida yoshlarning roli sezilarli darajada oshib bormoqda. Ijtimoiy faollik deganda kishi qaysi kasbni egallashdan, qanday lavozimda ishlashidan qat'iy nazar, uning jamiyat rivojiga hissa qo'shishga, zamon bilan hamnafas bo'lish harakatini tushunish mumkin. Shunday jarayonda u o'zini shaxs va fuqaro sifatida namoyon qiladi. Keng qamrovli ijtimoiy rivojlanish sohalari tizimida yoshlarga zamonaviy ta'lim-tarbiya berish va shart-sharoitlar yaratish hamda ularni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash masalasi naqadar dolzarbli bilan alohida ahamiyat kasb etadi. Tarixdan bilamizki, har bir davrda aynan ma'rifat jamiyat farovonligiga va mamlakat taraqqiyotiga turtki bo'lgan. Shu sababli endilikda dono xalqimizning "Beshikdan to qabrgacha ilm izla" degan naqlini amaliy hayot faoliyatimizga o'tkazish, mamlakatimizda ta'limning uzluksizligi prinsipini amalda ro'yobga chiqarish masalasi davlat siyosati darajasiga olib chiqilmoqda. So'nggi ikki yilda ta'lim tizimini zamonaviy demokratik davlatlar darajasiga ko'tarish, yoshlarni taraqqiyotning yetakchi kuchi sifatida jamiyatimizda tutgan o'rnini yanada oshirish bo'yicha keng ko'lamlil ishlar amalga oshirilmoqda.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 18-yanvarda 23-sonli "O'zbekistonda yoshlarga oid davlat siyosatini 2025-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi qarori qabul qilindi. Konsepsiya BMTning "Yoshlar-2030" strategiyasida belgilangan "Yoshlar manfaatlarini ko'zlab, ular bilan ishlash" bosh tamoyiliga asoslanadi. Shuningdek hujjat bilan Konsepsiyani 2021-2022 yillarda amalga oshirish bo'yicha «yo'l xaritasi» tasdiqlandi. Konsepsiya 2023-yildan boshlab har yili tasdiqlanadigan tegishli "yo'l xaritalari" asosida bosqichma-bosqich amalga oshiriladi[1],[2].

Konsepsiyada quyidagi vazifalarni bajarish nazarda tutilgan:

- yoshlarning qonuniy huquq va manfaatlarini himoya qilishga qaratilgan huquqiy bazani takomillashtirish;
- yoshlarni madaniyat, san'at, jismoniy tarbiya va sportga keng jalb etish, yoshlarda axborot texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirish, ular o'rtasida kitobxonlikni targ'ib qilish, xotin-qizlar bandligini ta'minlashga qaratilgan "Besh muhim tashabbus"ni amalga oshirish;
- ijtimoiy himoyaga muhtoj, nogironligi bor yoshlar, mehribonlik uylarida tarbiyalangan, yetim bolalar, boquvchisini yo'qotgan va ota-ona qaramog'idan mahrum bo'lgan bolalarni qo'llab-quvvatlash;
- ta'limning barcha bosqichlarida yoshlarning sifatli ta'lim olishini ta'minlash, hududlarda inklyuziv ta'lim rivojlanishi uchun shart-sharoit yaratish;
- yoshlarga munosib mehnat sharoitlarini yaratish, ularning iqtisodiy imkoniyatlarini kengaytirish, tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish;
- yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirish, yoshlar jamoat tashkilotlari va volontyorlik harakatlarini qo'llab-quvvatlash va boshqalar[6].

Yoshlarning jamiyat ijtimoiy hayotidagi o'rnini muhim va rivojlanayotgan mavzu bo'lib, bu mavzuni turli nuqtai nazardan tadqiq etuvchi adabiyotlar mavjud. Yoshlarning jamiyatdagi rolini tushunishimizga hissa qo'shgan bir qancha asarlarni ko'rib chiqamiz. Bunga misol qilib,

Pitirim A. Sorokinning “Yoshlik va kelajak” asarini keltirish mumkin. Dastlab 1937-yilda nashr etilgan ushbu kitob jamiyat kelajagini shakllantirishda yoshlarning rolini o‘rganuvchi klassik asardir. Taniqli sotsiolog Sorokin yoshlarning qadriyatlarini, qarashlari va intilishlari va ularning jamiyat taraqqiyotiga qanday ta’sir qilishini muhokama qiladi. Sorokinning avlodlar almashinuvi haqidagi fikrlari hozirgacha dolzarb bo‘lib kelmoqda.

Gari Kellingning “Zamonaviy bolaning yaratilishi: XVIII asr oxiridagi bolalar adabiyoti” kitobi XVIII asr oxirlarida jamiyatdagi yoshlarning shaxsiyatini shakllantirishda bolalar adabiyotining roliga qaratilgan. U bolalar adabiyoti rivojlanayotgan madaniy va ijtimoiy normalarni qanday aks ettirgan va tasir qilganini o‘rganadi. “Yoshlar, fuqarolik va siyosiy faollik: fuqarolik taqchilligiga qarshi kurash?” nomli Edda T. Schulz va Maykl Zurn tomonidan tahrirlangan insholar to‘plamida yoshlarni fuqarolik va siyosiy faoliyatga jalb etish masalalari chuqur o‘rganilgan[3]. Unda yosh fuqarolar duch kelayotgan muammolar va imkoniyatlar muhokama qilinib, “fuqarolik taqchilligi” tushunchasi va unga qarshi kurashish strategiyasi ko‘rib chiqiladi. Genri A. Giroux “Isyondagi yoshlar: Demokratik kelajakni tiklash” asarida zamonaviy jamiyatda yoshlar duch keladigan ta’lim, siyosat va ijtimoiy adolat uchun kurash bilan bog‘liq muammolarni muhokama qiladi. Kitob yoshlarning demokratik kelajakni tiklashda qanday hal qiluvchi rol o‘ynashi mumkinligini o‘rganadi. Bu asarlar yoshlarning jamiyatdagi ko‘p qirrali o‘rni haqida qimmatli tushunchalar beradi, sotsiologiya, siyosatshunoslik, tarix va boshqa turli fanlarning istiqbollari taklif etadi. Shuni ham ta’kidlash kerakki, bu qarashlar individual tadqiqot istiqbollari, fanlar va madaniy kontekstlarga qarab sezilarli darajada farq qilishi mumkin. Bundan tashqari, olimlarning fikrlari yoshlarning roli haqidagi kengroq ijtimoiy suhbatning faqat bir qismidir va siyosatchilar, o‘qituvchilar va jamoat rahbarlari ham yoshlarning jamiyatdagi o‘rnini shakllantirishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi.

Tadqiqot metodologiyasi. Yoshlarning jamiyatdagi faolligini oshirish ularning shaxsi kamol topishi, butun jamiyat farovonligi uchun muhim ahamiyatga ega. Yoshlarning jamiyatdagi faolligini tushunish va rivojlantirish uchun turli tadqiqot usullaridan foydalanish mumkin. Ushbu masalani tahlil qilish jarayonida maqolada ilmiy bilishning mantiqiylik, tarixiylik, izchillik va obyektivlik usullaridan keng foydalanildi. Yoshlarda ijtimoiy faollik holati va amalga oshirish shakllari haqida tahlil olib borildi. Ushbu usullarning kombinatsiyasidan foydalanish yoshlarning jamiyatdagi faolligini yaxlit ko‘rishni taklif qilishi va ularning faolligi va ishtirokini oshirish uchun samarali strategiyalarni ishlab chiqishga yordam beradi.

Tahlil va natijalar. Yoshlarning jamiyat hayotidagi faolligini oshirish har qanday mahallaning farovonligi va taraqqiyoti uchun zarurdir. Ushbu maqsadga erishish uchun qo‘llanilishi mumkin bo‘lgan ba’zi strategiyalarni ko‘rib chiqamiz:

Ta’lim va xabardorlik:

- Yoshlarning jamiyatdagi huquq va majburiyatlarini tushunishlariga yordam berish uchun maktablarda fuqarolik ta’limini rivojlantirish.
- O‘quv dasturlari va darsdan tashqari tadbirlar orqali muhim ijtimoiy va siyosiy muammolar haqida xabardorlikni oshirish.

Yoshlarni jalb qilish dasturlari:

- Mahalliy va mintaqaviy darajadagi qarorlar qabul qilish jarayonlariga yoshlarni jalb qilish uchun yoshlar kengashlari yoki maslahat kengashlarini tashkil etish.
- Yoshlar to‘planib, o‘zlarini qiziqtirgan masalalarni muhokama qilishlari mumkin bo‘lgan yoshlar uchun qulay joylar yaratish.

Mentorlik dasturlari:

- Yoshlarni ularga yo'l ko'rsata oladigan va ilhomlantiradigan tajribali shaxslar bilan bog'laydigan murabbiylik dasturlarini ishlab chiqish.

- O'rnak oluvchilarni o'z hikoyalari va tajribalarini baham ko'rishga undash.

Yoshlar tadbirkorligi:

- Yoshlarning o'z biznesini boshlashi va tashabbuslarini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan tadbirkorlik dasturlarini qo'llab-quvvatlash.

- Yosh tadbirkorlar uchun resurslar va murabbiylikni taklif qilish.

Madaniyat va san'at tashabbuslari:

- Yoshlar o'rtasida o'zini namoyon qilish va ijodkorlikni rag'batlantiradigan madaniy va badiiy faoliyatni targ'ib qilish.

- Yoshlar ijodiyoti ko'rgazmalari, musiqa festivallari va boshqa madaniy tadbirlarni tashkil etish.

Tarmoq va hamjamiyat qurilishi:

- Yoshlar hamfikrlar bilan uchrashishi mumkin bo'lgan tarmoq tadbirlari va konferensiyalarni o'tkazishga yordam bering.

- Yoshlar bilan muloqot qilish va ular bilan muloqot qilish uchun ijtimoiy media va raqamli platformalardan foydalanish.

- O'z fikrlarini bildirishlari uchun onlayn forumlar va muhokama guruhlarini yaratish.

- Jamoat tashkilotlari va klublarda ishtirok etishni rag'batlantirish.

Muvaffaqiyat hikoyalari e'lon qilish:

- Jamiyatga ijobiy ta'sir ko'rsatgan, boshqalarni ishtirok etishga ilhomlantirgan yosh shaxslarning muvaffaqiyat hikoyalari bilan o'rtoqlashish.

Hamkorlik tashabbuslari:

- Resurs va sa'y-harakatlarni maksimal darajada oshirish uchun yoshlar tashkilotlari, ta'lim muassasalari, hukumat va nodavlat notijorat tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikni rag'batlantirish.

Ijtimoiy faollik bir necha jihatlar bilan ajralib turadi:

- faol fuqaro guruhiga mansub kishilar asosan siyosiy va iqtisodiy tizim to'g'risida bilim olishga tayyor bo'lgan kishilardan iborat;

- faol fuqarolarda o'z haq-huquqlarini faol amalga oshirish uchun bilim va qobiliyat mavjud;

- faol fuqarolarda ana shu bilimlarni joriy qilish uchun ko'nikmalar mavjud bo'ladi[4].

Yoshlarning jamiyatdagi faolligini oshirish ko'p qirrali yondashuvni taqozo etadi, ularda ta'lim, ustozlik, faollik va ularning o'zgarishlar qilish imkoniyatlarini o'z ichiga oladi. Yoshlarning salohiyatini e'tirof etish va rivojlantirish muhim, chunki ular jamiyatning kelajakdagi yetakchilari va o'zgartiruvchisi hisoblanadi. Shuni ta'kidlash kerakki, yoshlarning ijtimoiy faolligiga oid fikrlar va strategiyalar madaniy, ijtimoiy va iqtisodiy sharoitlarga qarab farq qilishi mumkin.

Xulosa va takliflar. Yoshlarning jamiyatdagi ijtimoiy faolligini oshirish nafaqat ularning shaxsiy o'sishi va farovonligiga xizmat qiladi, balki jamiyatning ijtimoiy tuzilishini mustahkamlaydi. Ularni turli mazmunli va boyituvchi tadbirlarga jalb etishni rag'batlantiradigan va qo'llab-quvvatlovchi muhitni yaratish muhim ahamiyatga ega. Yoshlarning jamiyatdagi ijtimoiy faolligini rag'batlantirish va oshirish uchun ularga ijtimoiy

faollikning afzalliklari haqida ma'lumot berishdi, ularning ishtiroki o'z hayotiga va butun jamiyatga qanday ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligini tushuntirish, atrof-muhit klublari, madaniy guruhlar yoki sevimli mashg'ulotlariga asoslangan tashkilotlar kabi turli manfaatlariga javob beradigan yoshlar klublari yoki tashkilotlarini shakllantirish va qo'llab-quvvatlash, yoshlar shahar hokimiyati yig'ilishlarida qatnashishlari, yoshlar maslahat kengashlariga qo'shilishlari yoki mahalliy notijorat tashkilotlarida ko'ngilli bo'lishlariga undash lozim.

Адабиётлар/Литература/References:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 5-iyuldagi "Yoshlarga oid davlat siyosati samaradorligini oshirish va O'zbekiston Yoshlar ittifoqi faoliyatini qo'llab-quvvatlash to'g'risida"gi 5106-sonli farmoni.
2. Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 18-yanvardagi "O'zbekistonda yoshlarga oid davlat siyosatini 2025-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi 23-sonli qarori.
3. Tursunova N. Yoshlarning ijtimoiy faolligi: tushuncha va fazilatlari. "Ijtimoiy fikr". 2004. 3-son. 149-150 betlar.
4. Tolibov I.I. Fuqarolik jamiyati: tushunchasi, institutlari, asosiy prinsiplari va funtsiyalari / Red. A.X. Saidov. - T.: Inson huquqlari bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Milliy Markazi, 2008.
5. https://www.norma.uz/oz/qonunchilikda_yangi/eshlarga_oid_davlat_siyosati_konsepciyasi_tasdiqlandi

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 1 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).